

NOTRANJA EVALVACIJA IN ANALIZA ZAKONODAJE

KLJUČNA SPOROČILA ZA DELO Z DRŽAVAMI IN ZA NJIH – POROČILO O POLITIKI

PREDSTAVITEV

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje (v nadaljevanju: Agencija) želi svojim državam članicam pomagati pri razvoju in uspešnem izvajanju politike inkluzivnega izobraževanja. Cilj sodelovanja z državami članicami je zagotoviti podporo prizadevanjem Agencije, da aktivno vpliva na spremembe politike. Celotno delo Agencije je usmerjeno v njeno končno vizijo sistemov inkluzivnega izobraževanja, katere cilj je zagotavljanje, da so vsi učenci vseh starosti deležni priložnosti za smiselno, visokokakovostno izobraževanje v svoji lokalni skupnosti, skupaj s svojimi prijatelji in vrstniki.

Notranja evalvacija in analiza zakonodaje (CPRA) Agencije sta potekali od leta 2014 do 2021. CPRA je državam zagotovila njim prilagojene informacije o okvirih politike inkluzivnega izobraževanja. Poleg tega je širše ugotovitve in izhodne podatke Agencije postavila v širši evropski in mednarodni okvir politike za izobraževanje in inkluzijo.

CPRA je pomagala oblikovalcem politike v državi pri razmisleku o razvoju politike za inkluzivno izobraževanje in spodbudila razpravo o takšni politiki v zadevni državi. Analizirala je razpoložljive informacije o trenutni državni politiki za inkluzivno izobraževanje, ni pa se ukvarjala z dejanskim izvajanjem politike.

To poročilo o politiki predstavlja ključna sporočila aktivnosti v okviru CPRA, ki lahko zagotovijo informacije za prihodnji razvoj politike držav v zvezi z inkluzivnim izobraževanjem, pa tudi o delu Agencije z državami članicami in za njih.

METODOLOGIJA CPRA

Metodologija CPRA je bila razvita med pilotno fazo, ki je vključevala osebje Agencije in osem držav članic Agencije. Uporabljene metode so bile nadgrajene in potrjene v nadaljnjih fazah v sodelovanju z drugimi državami članicami. Do konca leta 2021 je v CPRA sodelovalo 24 držav članic Agencije (tj. držav in pristojnosti).

Agencija in oblikovalci politike v državah članicah so se strinjali, da je razvoj politike mogoče razumeti z vidika **zaznanega namena**. Pristopi k politiki so lahko zasnovani z namenom:

- **preprečevanja** različnih oblik izobraževalne izključenosti, še preden se zgodijo;
- **posredovanja** za zagotovitev, da je kakovostno inkluzivno izobraževanje vedno na voljo vsem učencem;
- **kompensacije** s posebnimi ukrepi in določbami, kadar preprečevanje in ukrepanje ne zadostujeta potrebam učencev v inkluzivnih okoljih.

Pri delu v okviru CPRA je pilotna skupina določila 12 ključnih ukrepov politike za doseganje ciljev politike na mednarodni in evropski ravni ter izboljšanje kakovosti izobraževalnih sistemov za vse učence. Osebje Agencije je preučilo pristope držav članic k politiki v zvezi z omenjenimi ukrepi. Pristope so opredelili kot preprečevanje, ukrepanje ali kompenzacijo ter ugotovili pomanjkljivosti, če ni bil naveden noben ukrep politike.

GLAVNE UGOTOVITVE

Ugotovitve CPRA kažejo, da lahko sodelovanje z državami za posebno preučitev znanega namena določene politike izpostavi koristne informacije, ki so v pomoč pri razvoju politike. Z upoštevanjem ravnotežja pristopov preprečevanja, ukrepanja in kompenzacije in/ali vrzeli v pokritosti politike posamezne države pridobijo ustrezne informacije za razvoj svojih politik glede sistemov inkluzivnega izobraževanja. Tako upoštevanje poudarja tudi sporočila na širši evropski ravni, ki zagotavljajo potencialno merilo za razvoj politike v smeri bolj preventivnih pristopov.

Sistemi inkluzivnega izobraževanja zahtevajo obsežen nabor politik

Inkluzivno izobraževanje ni zgolj politika, ki nudi podporo posameznim učencem. Inkluzivno izobraževanje morajo obravnavati in izvajati številne politike na vseh ravneh.

12 ukrepov in priporočil glede politike, ki so bila poudarjena pri delu v okviru CPRA, lahko pomaga oblikovalcem politike analizirati obstoječe nacionalne politike v vseh sektorjih, ki vplivajo na inkluzivno izobraževanje.

Trajnostni razvoj v smeri inkluzivnega izobraževanja zahteva kombinacijo treh političnih pristopov

Dolgoročni trajnostni razvoj v smeri sistemov inkluzivnega izobraževanja je mogoče razumeti kot kombinacijo preventivnih, intervencijskih in kompenzacijskih pristopov. Če želi država doseči učinkovit in pravičen sistem inkluzivnega izobraževanja, se mora odmakniti od pretežno kompenzacijskih ukrepov politike ter sprejeti ukrepe, ki so bolj usmerjeni v ukrepanje in preprečevanje.

Omenjenih 12 ukrepov politike vključuje različne vzorce političnih pristopov

Države članice Agencije, vključene v delo na področju CPRA, so uporabljale zelo različne vzorce pristopov do 12 ukrepov politike. Čeprav ni bilo mogoče prepoznati jasnih trendov, pa je bilo mogoče določiti najbolj in najmanj celovito pokritost.

Države članice so imele več celovitih politik na področju ukrepov za podporo boljšega sodelovanja, usmerjanja, inkluzivnega izobraževanja in predšolske vzgoje.

Pokritost je bila slabša pri politikah, ki so obravnavale ukrepe, povezane z etiko šole, boljšim preходом iz šole na delo, zmanjševanjem negativnih učinkov zgodnjega sledenja in zadržanja pri programu ter podporo izboljšavam za šole s slabšimi rezultati izobraževanja.

PROCES CPRA

Proces CPRA je bil zasnovan na pristopih sodelovanja z oblikovalci politike v državah članicah. Ti so bili bistveni za sistematično opredelitev močnih področij politike in področij za razvoj politike, ki bi jih lahko predstavniki držav članic v svojih kontekstih uporabljali na različne načine. Delovni procesi, ki temeljijo na sodelovanju in skupnem razvoju, imajo potencial za nadaljnji razvoj pri delu Agencije z državami članicami v prihodnosti.

Prednosti sodelovanja pri delu

Sodelovanje znotraj ministrstev za šolstvo ter z drugimi ministrstvi, institucijami in organi je predpogoj za zagotavljanje usklajenih politik inkluzivnega izobraževanja. Sodelovalni pristop pomaga prepoznati obstoječe politike, ki nehotе prispevajo k izključenosti in ovirajo doseganje ciljev inkluzivnega izobraževanja.

Prepoznavanje močnih področij in področij, ki jih je treba še razviti

Sistematično prepoznavanje močnih področij in področij za razvoj v okvirih politike je predpogoj za določanje kratkoročnih in dolgoročnih prednostnih nalog politike inkluzivnega izobraževanja. Opredelitev močnih področij in področij za razvoj lahko spodbudi razprave med vsemi deležniki v izobraževanju o spremembah politike, ki jih je treba izvesti za boljše sisteme inkluzivnega izobraževanja.

USKLADITEV Z RAZVOJEM POLITIKE NA MEDNARODNI IN EVROPSKI RAVNI

Delo na mednarodni in evropski ravni krepi potrebo po nadaljnjem razvojnem sodelovanju z državami na področju politik inkluzivnega izobraževanja, ki se osredotočajo na VSE učence. Obstaja posebna potreba po vključitvi določenih mednarodnih zavez in zahtev Evropske unije v nacionalno zakonodajo in politiko. Potrebno je tudi sodelovanje in medsektorsko delo za določanje in obravnavanje sistemskih dejavnikov, ki ovirajo enakost za vse učence.

Pomen upoštevanja razvoja dogodkov na mednarodni in evropski ravni

Ključno dogajanje na mednarodni in evropski ravni lahko podpira dialog na področju razvoja nacionalne politike. Tak dialog lahko vodi do jasnega, splošno sprejetega pogleda na inkluzivno izobraževanje in zagotovi, da so mednarodne konvencije vključene v nacionalno zakonodajo in politiko.

Upoštevanje smeri poteka dogodkov

Ključno delo na mednarodni in evropski ravni znova potrjuje pomembno dogajanje na področju politike, ki usmerja potek dogodkov. Trenutno se poudarja potrebo po programih, ki se osredotočajo na širši krog učencev, – zlasti na tiste v prikrajšanem položaju – da bi prekinili neposredno povezavo med inkluzijo in posebnimi izobraževalnimi potrebami/invalidnostjo, ki obstaja v mnogih državah. Razvoj politike, ki temelji na dejstvih, mora zajemati večdimenzionalni pristop k inkluzivnemu izobraževanju, ki pri preučevanju marginalizirajočih dejavnikov v šolah in širšem izobraževalnem sistemu upošteva individualne razlike in razlike znotraj skupine.

Razumevanje sistemskih dejavnikov, ki vplivajo na enakost v izobraževanju

Za temeljito obravnavo dejavnikov izobraževalnega sistema, ki so povezani z diskriminacijo in slabim učnim uspehom ranljivih skupin, se mora politika osredotočiti na enakost in pomen pravičnosti v izobraževalnih priložnostih. Politika bi morala jasno sporočati, da je mogoče razviti izobraževalne sisteme, ki so visokokakovostni in hkrati tudi pravični.

POUDAREK PRI PRIHODNJEM SODELOVANJU Z DRŽAVAMI NA PODROČJU RAZVOJA POLITIKE

Obstaja možnost za nadaljnji razvoj dela v okviru CPRA za zagotavljanje informacij potrebnih za nacionalne, evropske in mednarodne cilje politike. Posodobljeni okvir CPRA bi se lahko razvil kot orodje za boljše spremljanje razvoja inkluzivnega izobraževanja v državah članicah Agencije ter podprl razprave o ciljih Organizacije združenih narodov glede trajnostnega razvoja in prednostnih nalogah evropskega izobraževalnega prostora.

Obstaja tudi možnost nadgraditve ugotovitev CPRA za podporo širšemu spremljanju v državah članicah Agencije. CPRA zagotavlja izhodne podatke za merilo uspešnosti sedanje politike držav. Dolgoročno bi lahko države ponovno pregledale izhodne podatke, da bi spremljale določene spremembe in razvoj politike.

Na podlagi celotnega dela CPRA bo prihodnje sodelovanje Agencije z državami članicami vključeno v podporo za razvoj politike države (CPDS). CPDS bo razvila delovne procese za CPRA, ki bodo temeljili na rezultatih, ki so se izkazali za koristne v državah, ki so prejele podporo. Cilj CPDS bo vzpostaviti celovit okvir in metodologijo za delo s predstavniki držav članic. To jim bo omogočilo, da v svojih državah preučijo in spremljajo učinkovito izvajanje političnih okvirov za sisteme inkluzivnega izobraževanja.

Za dodatne informacije o CPRA glejte zbirno poročilo *Country Policy Review and Analysis: Key messages for working with and for countries*.